

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 378.015(043.2)

REPEȘCO GABRIELA

DEZVOLTAREA GÂNDIRII INDEPENDENTE A STUDENȚILOR
ÎN CONTEXTUL ÎNVĂȚĂRII TRANSFORMATIVE

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe ale Educației din
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componenta Comisiei de Susținere Publică a tezei de doctor:

Președinte: GHICOV Adrian, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător științific: BOTNARI Valentina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

ȘEVCIUC Maia, doctor în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

ȘOITU Laurențiu, doctor în pedagogie, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan
Cuza” din Iași (România)

GONȚA Victoria, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă” din Chișinău

Susținerea va avea loc la data de 26 octombrie 2026 ora 14:00, în ședința Comisiei de Susținere
Publică a tezei de doctor din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.
Str. Ion Creangă, 1, bloc 2, sala Senatului.

Teza de doctor în științe ale educației și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a
Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și pe pagina web a ANACEC
(www.anacec.md)

Rezumatul a fost expediat la ... septembrie 2026.

Președintele Comisiei de Susținere Publică,
GHICOV Adrian, doctor habilitat în pedagogie,
conferențiar universitar

Conducător științific,
BOTNARI Valentina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Autor,
REPEȘCO Gabriela

© Repeșco Gabriela, 2026

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	3
REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	25
BIBLIOGRAFIE.....	28
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	30
ADNOTARE.....	32
ANNOTATION.....	33

LISTA ABREVIERILOR

GI – Gândire independentă
ÎT – Învățarea transformativă
FÎT – Fazele învățării transformative
MP DGIÎT – Model pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative
CM DGIÎT – Construct metodologic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative
AP – Autonomie personală
EE – Eșantion experimental
IT – Tehnologii informaționale
GE – Grup experimental
GC – Grup de control
PPCF – Psihopedagogia centrată pe formabil
UPSC – Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
UST – Universitatea de Stat din Tiraspol
FMTI – Facultatea Fizică, Matematică și Tehnologii Informaționale
Chestionarul AP – Chestionar de evaluare a autonomiei personale

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Societatea contemporană înregistrează un ritm alert de transformări, solicitând dezvoltare personală și profesională continuă. Piața muncii solicită specialiști competitivi, independenți în gândire și prompti în acțiune, capabili să vadă lucrurile dintr-o perspectivă diferită. O achiziție valorică a profesionalismului este reprezentată de tipul de gândire pe care îl posedă personalitatea în devenire. Actualmente gândirea independentă este indispensabilă, practic, în toate domeniile de activitate: economic [38, pp. 12-13], educațional, juridic, medical [29, p. 7], IT, inginerie și construcții etc. Problematika dezvoltării gândirii independente a devenit tot mai pregnantă, interesul crescând fiind justificat de incertitudinea fundamentelor teoretico-metodologice și lipsa elucidării unor mecanisme psihice și strategii specifice. Analiza documentelor de politici educaționale precum „Busola învățării OCDE 2030” [36], Strategia de dezvoltare „Educația 2030” (pentru anii 2021-2030) [39], Codul Educației al R. Moldova [32], Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” [40], Cadrul Național al Calificărilor din R. Moldova [31], Cadrul de referință al Curriculumului Național [30] etc. evidențiază tendința sistemului actual de învățământ din Europa, dar și din R. Moldova de a pune accentul pe valorificarea potențialului individual, promovarea unei personalități *libere și independente*, deschise către schimbări, creative și *autonome*, prompte în acțiune și *gândire (s.n.)*, cu spirit de inițiativă. Or însumarea eventuală a acestora în performanța personalității nu se produce fără implicarea gândirii independente, care solicită anumite contexte specifice pentru a fi dezvoltată și manifestată. În aceste condiții, un cadru optim pentru stimularea acestui tip de gândire îl constituie învățarea transformativă, care, prin însăși esența ei, determină studenții să devină subiecți activi ai propriei formări, prin valorificarea deplină a gândirii independente.

Descrierea situației în domeniul de cercetare. Gândirea independentă rămâne un subiect abordat modest în cercetările de specialitate din pedagogie, psihologie, filozofie și alte științe existente în spațiul autohton.

În *plan internațional*, problematica formării gândirii independente se află în atenția mai multor cercetători, fiind abordată din diverse perspective teoretice și praxiologice. Contribuții semnificative în acest sens au fost aduse de Sh. Presley [28], prin studierea acestui fenomen și fondarea *Organizației Naționale a Resurselor pentru GI (SUA)*; B. Potter, care a vizat dimensiunea evaluativă prin elaborarea chestionarului specific „*How independent thinking are you?*” [37]; I. Gilbert [24], orientat spre transpunerea conceptului în practica educațională prin lucrarea sa „*Independent Thinking*”; precum și A. Loh [34], evidențiind calitățile esențiale ale unui gânditor independent, precum perseverența, încrederea în sine, determinarea, motivația și

conștiința de sine. Deținerea acestor calități de către gânditorul independent stimulează o gândire inovatoare, menită să susțină formabilii în manifestarea independenței în acțiune și limbaj.

În *spațiul academic românesc*, cercetarea acestei probleme este susținută parțial de I. Neacșu [16], care argumentează interdependența dintre învățarea academică și necesitatea dezvoltării unei personalități autonome (capabile de independență în gândire și acțiune), dar și de S. Costreie [33], subliniind importanța majoră a formării GI în contextul educației contemporane.

În *R. Moldova*, problematica dezvoltării gândirii independente a studenților a fost abordată tangențial. Printre contribuțiile autohtone relevante se numără studiile realizate de V. Botnari [5; 7; 10], care conceptualizează și extind abordarea gândirii independente ca tip special de gândire, precum și cele ale cercetătoarei D. Antoci [2], plasând independența în topul valorilor fundamentale ale personalității, cu accent pe dezvoltarea gândirii independente și critice. Analizând concepțiile științifice ale cercetătorilor autohtoni și din străinătate, constatăm diverse opinii privind dezvoltarea gândirii independente, evidențiindu-se rolul decisiv al învățării, în special al învățării transformative. Cu toate acestea, nu se atestă studii axate pe elucidarea modalităților speciale de dezvoltare a acesteia, iar cercetările ce vizează valențele tipului de învățare rămân modeste și tangențiale. Prin urmare, concluzionăm că lipsesc studiile care cercetează dezvoltarea GI în contextul învățării transformative.

În baza celor expuse se conturează anumite *contradicții* între: noile exigențe față de studenți, cooptați într-un sistem de învățământ în continuă modernizare, care solicită în mod evident angajări ale gândirii independente a acestora; numărul impunător de ore alocat studiului individual în planurile actuale de învățământ universitar, care solicită implicații active ale gândirii independente a studenților, în contrast cu lipsa suporturilor curriculare ce ar oferi un sprijin metodologic adecvat în acest sens; lipsa studiilor care elucidează potențialul formativ al diferitelor tipuri de învățare, implicit al ÎT, în dezvoltarea GI a studenților; discrepanța dintre solicitările pieței muncii pentru absolvenți cu gândire independentă și atestarea unor abordări didactice din școala superioară cu accente modeste pentru dezvoltarea independenței cognitive a viitorilor profesioniști. Ansamblul acestor contradicții ne-a condus la conturarea **problemei cercetării**: Care sunt premisele pedagogice ale învățării transformative pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților?

Scopul cercetării noastre constă în fundamentarea, elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative.

Obiectivele cercetării: 1) fundamentarea esenței tipului de gândire independentă; 2) delimitarea valențelor învățării transformative în dezvoltarea gândirii independente a studenților

în devenire profesională; 3) constatarea contextelor și a nivelului inițial al deținerii gândirii independente de către studenți; 4) elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul ÎT prin implementarea constructului metodologic aferent; 5) deducerea concluziilor și elaborarea recomandărilor.

Ipoteza cercetării. Dezvoltarea progresivă a gândirii independente a studenților va spori evident dacă: va fi elaborat și implementat Modelul pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contexte de învățare transformativă încorporat în CM DGIÎT; constructul metodologic va determina strategiile cu pondere prioritară pentru dezvoltarea GI în contextele fazelor ÎT, printre care: cognitive, metacognitive, compensatorii, sociale și afective; acțiunile formative generate de construct vor fi reglementate de normativitatea constituită din norme și reguli descendente din principiile educației constructiviste.

Reperete teoretice ale cercetării cuprind: paradigma constructivistă; investigațiile privind gândirea independentă (B. Potter [27; 37], Sh. Presley [28], I. Gilbert [24]; V. Botnari [5; 7; 10]); teoria învățării transformative (J. Mezirow [25; 26; 35], P. Cranton [22], E.W. Taylor [26], K. Illeris [15], L. Șoitu [20], L. C. Pavel [17; 20], M. Voinea [41], V. Botnari [3; 4; 5; 6; 9; 11], D. Stah [11], L. Franțuzan [13]).

Metodologia cercetării rezultă din scopul, obiectivele și ipotezele de cercetare, cuprinzând: *metode teoretice* – analiza, sinteza, compararea, generalizarea și sistematizarea conceptelor științifice; *metode praxiologice* – observarea, experimentul psihopedagogic, chestionarea, testarea, studierea produselor activității studenților; *metode statistice și matematice* de prelucrare cantitativă și calitativă a rezultatelor – testul t pentru eșantioane independente și perechi; coeficientul de corelație Pearson; testul Mann–Whitney U ; testul Wilcoxon; testul de normalitate Kolmogorov–Smirnov, testul Shapiro–Wilk, coeficientul Alfa Cronbach (α).

Noutatea și originalitatea științifică sunt susținute de: precizarea și stabilirea genezei conceptelor de gândire independentă și învățare transformativă; identificarea și analiza teoriilor, abordărilor și orientărilor științifice în scopul conceptualizării tipului de gândire independentă; determinarea și fundamentarea principiilor educației constructiviste necesare pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților; argumentarea și elaborarea indicatorilor de performanță/calitate pentru evaluarea progresului GI; demonstrarea eficacității valențelor învățării transformative, transpuse în Modelul pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contexte de învățare transformativă, elaborat și validat experimental prin implementarea constructului metodologic aferent.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare constă în fundamentarea teoretică și praxiologică a funcționalității modelului pedagogic prin implementarea constructului metodologic pentru dezvoltarea GI a studenților în contextul învățării transformative.

Semnificația teoretică a cercetării constă în argumentarea teoretică a conceptelor de gândire independentă și învățare transformativă; fundamentarea și elaborarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative; determinarea sistemului de principii (al priorității construcției „cunoașterii”; al autonomiei și individualizării; al învățării experiențiale și contextuale; al învățării prin colaborare), implicit a condițiilor psihopedagogice de dezvoltare a gândirii independente a studenților.

Valoarea aplicativă a cercetării s-a materializat în validarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative și a Constructului metodologic, care s-au dovedit a fi eficiente în dezvoltarea gândirii independente a studenților. Totodată, a fost elaborată o serie de criterii referențiale pentru evaluarea progresului gândirii independente în baza structurii funcționale a gândirii. Un alt aspect aplicativ constă în adaptarea, elaborarea și validarea instrumentelor de diagnosticare a gândirii independente. Cercetarea realizată a demonstrat că toate componentele structurale ale MP DGIÎT pot fi cu succes aplicate la ciclul I – licență, inclusiv în cadrul cursului universitar „PPCF”.

Aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării. Acestea au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor și seminarelor metodologice ale Catedrei Psihopedagogie și Educație Preșcolară (UST, Chișinău, 2020-2022), precum și comunicate la peste 16 manifestări științifice naționale și internaționale (conferințe științifice, congrese, simpozioane și workshop-uri) desfășurate în perioada 2020-2026. Cercetarea experimentală s-a desfășurat în cadrul UST și a continuat la UPS „Ion Creangă” din Chișinău, în anii de studii 2020-2024, eșantionul experimental a fost constituit din 132 de studenți de la facultățile de Biologie și Chimie, FMTI, Științe ale Educației, Psihologie și Psihopedagogie Specială (care au format ulterior GE și GC) și 42 de cadre didactice universitare, implicate exclusiv în etapa de constatare.

Structura tezei. Teza este constituită din: adnotări în limbile română și engleză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 165 de titluri, 33 de anexe, 136 de pagini de text de bază, 20 de tabele, 17 figuri.

Publicațiile la tema tezei: Rezultatele cercetării sunt publicate în 27 de lucrări științifice: dintre care 1 suport de curs; 6 publicații în reviste științifice internaționale și naționale; 7 publicații în materialele conferințelor internaționale; 13 publicații în materialele conferințelor naționale.

Cuvinte-cheie: gândire, gândire independentă, gânditor independent, învățare, învățare transformativă, fazele învățării transformative, paradigmă constructivistă, studenți.

CONȚINUTUL TEZEI

În **introducere** este evidențiată relevanța și actualitatea temei de cercetare, sunt definite problema științifică și direcțiile principale de abordare, sunt precizate scopul și obiectivele investigației, precum și valoarea teoretică și aplicativă a studiului realizat.

În **Capitolul 1. Bazele teoretice ale dezvoltării gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative**, este abordată problematica gândirii independente atât în plan general, cât și în raport cu dezvoltarea acesteia în contextul învățării transformative, evidențiind interdependența dintre dimensiunea cognitivă, reflexivă și formativă a procesului educațional. Analiza se fundamentează pe principalele teorii și concepții formulate de specialiști din domeniile psihologiei, pedagogiei și filosofiei. Demersul teoretic pornește de la definirea gândirii independente drept un tip specific de gândire ce constituie nucleul autonomiei cognitive, al capacității critice și reflexive, dar și ca premisă pentru formarea competențelor necesare învățării transformative. În concordanță cu principiile educației constructiviste, GI contribuie la structurarea conștiinței autonome, la dezvoltarea autoeficacității cognitive și la consolidarea identității academice reflexive a viitorului specialist.

Pornind de la delimitarea calităților fundamentale ale gândirii după T. Buzdugan [12] și de la clasificările tipologiei gândirii propuse de M. Zlate [21], susținem că predominanța unei anumite calități precum flexibilitatea, spiritul critic, vastitatea, rapiditatea sau independența determină tipul corespunzător de gândire (flexibilă, critică, rapidă sau independentă). Deși în literatura de specialitate o asemenea clasificare simetrică este mai puțin abordată, se constată că în documentele de politică educațională autohtone, precum Codul Educației al Republicii Moldova [32], Cadrul de referință al Curriculumului Național [30, pp. 18-26], dar și în cercetările unor autori străini, se operează frecvent cu aceste concepte.

Cercetătoarea Sh. Presley [28] definește gândirea independentă drept procesul caracterizat prin capacitatea de a gândi dincolo de normele stabilite și prescrise de alții, prin tendința spre nonconformism, corelată cu evaluarea informațiilor în raport cu propriile convingeri. Această viziune reflectă abilitatea subiectului de a-și construi un traseu intelectual propriu, necondiționat de validarea externă. Esența GI rezidă în libertatea de opinie fundamentată pe argumente, asigurând siguranță decizională și constituind premisa firească a gândirii critice.

Valorificând modelul cvadridimensional propus de M. Golu [14, p. 445], s-a structurat funcționalitatea gândirii independente pe patru blocuri esențiale: *blocul operațiilor* (analiză critică, sinteză creativă, abstractizare esențială și generalizare autonomă, comparare reflexivă); *blocul conținuturilor* (utilizarea noțiunilor proprii, emiterea unor judecăți independente și elaborarea de

raționamente logice personale); *blocul produselor* (elaborarea unor idei originale, formularea ipotezelor proprii și a soluțiilor argumentate, conceptelor inovatoare, și prezența perspectivelor alternative) și *blocul relațiilor* (conexiuni intra- și intersistemice operații – conținuturi – produse), guvernate de criterii interne și autoreglare reflexivă.

Această reconfigurare a blocurilor cognitive constituie fundamentul teoretic și praxiologic pentru identificarea mecanismelor și strategiilor didactice axate pe dezvoltarea GI a studenților. Mecanismele gândirii independente sunt mediate de operațiile logice precum analiză, sinteză, comparare, negație și de articularea sinergică a gândirii divergente, orientate spre generarea soluțiilor alternative, cu cea convergentă, responsabilă de structurarea și validarea acestora.

Din perspectivă neuropsihologică, gândirea independentă reprezintă un proces complex, integrat și interdisciplinar care se dezvoltă prin interacțiunea dintre structurile cerebrale, rețelele neuronale, procesele cognitive și reglarea emoțională. Comprehensiunea acestor mecanisme neuropsihologice oferă un fundament solid pentru promovarea autonomiei cognitive în educație. Capacitatea creierului de a se remodela prin experiențe și învățare face posibilă dezvoltarea continuă a GI [8, p. 30]. Crearea unui mediu educațional centrat pe explorare, dezbateri și strategii didactice interactive stimulează aceste circuite asociate creativității și flexibilității decizionale.

Învățarea transformativă constituie un cadru propice pentru dezvoltarea GI și oferă circumstanțe constructive pentru extinderea noilor forme de cunoaștere. Principalii cercetători occidentali care au fundamentat conceptul sunt J. Mezirow [25; 26; 35], E. W. Taylor [26], P. Cranton [22], J. M. Dirkx [23] și V. Marsick [35]. În spațiul științific românesc, repere importante sunt oferite de cercetători precum L. Șoitu [20], L. C. Pavel [17; 20] și M. Voinea [41], iar în spațiul autohton se evidențiază studii realizate de V. Botnari [3; 4; 5; 6; 9; 11] și D. Stah [11] și L. Franțuzan [13]).

J. Mezirow definește învățarea transformativă drept „procesul prin care subiectul transformă cadrele de referință deja formate ... pentru a le face mai incluzive, discriminatorii, deschise și reflective, astfel încât acestea să poată genera convingeri și opinii ce s-ar dovedi mai adevărate sau justificatoare în ghidarea acțiunilor. Învățarea transformativă implică participarea în discursul constructiv a experiențelor celorlalți pentru a evalua raționamentele ce justifică aceste opinii ipotetice și condiționează deciziile pentru acțiune în baza achizițiilor anticipate” [11, p. 60]. Ulterior, autorul a sistematizat acest proces în zece faze parcurse pentru transformarea propriilor convingeri și raționamente: 1) dilemă dezorientantă; 2) autoexaminarea însoțită de trăiri afective generate de conștientizarea necunoașterii; 3) evaluarea critică a propriilor viziuni; 4) recunoașterea că și alte persoane au trecut printr-o schimbare similară, procesul fiind însoțit de nemulțumire de sine; 5) explorarea opțiunilor pentru noi roluri și acțiuni; 6) planificarea unei serii de acțiuni; 7)

achiziționarea de valori și dezvoltarea abilităților pentru implementarea planurilor propuse; 8) încercarea noilor roluri; 9) consolidarea competenței și a încrederii în exercitarea noilor roluri și relații; 10) reintegrarea în viața personală, în baza condițiilor generate de noua perspectivă. Parcurgerea succesivă a FÎT asigură o restructurare profundă a cadrului de referință, respectiv a sistemului de valori și convingeri care orientează percepțiile și acțiunile subiectului. Ca rezultat, studentul dezvoltă o GI reflexivă și responsabilă, capabilă să susțină decizii etice și argumentate, ceea ce se transpune în context educațional și profesional printr-o capacitate sporită de adaptare, de integrare a perspectivelor multiple și de inițiere a acțiunilor orientate spre transformare.

Cercetătorii P. Cranton și C. Hoggan [22] susțin că teoria ÎT se fundamentează pe constructivism, având rădăcini în umanism și teoria criticii sociale. În plan metodologic, paradigma constructivistă oferă o serie de repere fundamentale care permit soluționarea problemei abordate, generând strategii cognitive, metacognitive, compensatorii, sociale și afective aplicabile în diferite etape ale FÎT, cu un impact semnificativ asupra dezvoltării gândirii independente.

Integrarea strategiilor metacognitive, precum planificarea, monitorizarea și autoreglarea, le oferă formabililor oportunitatea de a-și îmbunătăți activitatea de învățare și de a exersa pe deplin gândirea independentă, critică și reflexivă. Prin combinarea sinergică a rezultatelor științifice din neuroștiințe cu strategiile metacognitive și principiile educaționale, se pot concepe medii de învățare în cadrul cărora contextele de învățare transformativă devin prioritare pentru a susține atât progresul cognitiv, cât și cel emoțional, pregătind educabilii pentru provocările unei societăți globalizate și în continuă schimbare [8, p. 30]. Sinteza teoretică realizată demonstrează că GI nu constituie o achiziție spontană, ci o structură dinamică formată prin valorificarea reflexivă a învățării transformative, oferind fundamentul conceptual pentru demersul experimental ulterior.

Capitolul 2. Demersul experimental al dezvoltării gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative integrează fundamentele metodologice și rezultatele cercetării constatative privind nivelul inițial de manifestare a gândirii independente la studenți. Acest capitol include descrierea designului experimental, prezentarea instrumentarului de evaluare a nivelului de dezvoltare a gândirii independente și analiza gradului de implicare a studenților în contexte de învățare transformativă. Totodată, sunt examinate datele cu referire la achizițiile cognitive și reflexive inițiale ale participanților, precum și modalitățile de valorificare a experiențelor de învățare transformativă în mediul universitar.

În conformitate cu scopul experimentului de constatare, au fost formulate următoarele obiective: 1) identificarea eșantionului și selectarea metodelor de cercetare; 2) determinarea criteriilor referențiale pentru evaluarea progresului GI; 3) identificarea și determinarea inventarului experimental de evaluare a nivelului de manifestare a gândirii independente în rândul

studentilor; 4) elaborarea și caracterizarea instrumentelor de evaluare a nivelului de valorificare și implicare a studenților în contexte de învățare transformativă; 5) constatarea nivelului inițial al dezvoltării GI de către formabili; 6) analiza nivelului de valorificare și implicare a studenților în contexte de învățare transformativă; 7) determinarea frecvenței implicării studenților în contexte de învățare transformativă de către cadrele didactice; 8) stabilirea și analiza demersurilor operaționale specifice axate pe dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul ÎT.

În vederea realizării primului obiectiv, axat pe identificarea eșantionului și stabilirea metodologiei de cercetare, au fost utilizate: analiza, sinteza, compararea, generalizarea, testarea, chestionarea și instrumente de evaluare cu caracter psihopedagogic, precum și prelucrarea, interpretarea statistică a datelor din punct de vedere cantitativ, calitativ și grafic. Acestea au facilitat cunoașterea subiecților incluși în cadrul cercetării, permițând conturarea tabloului real al nivelului de manifestare a GI și determinarea gradului de valorificare și implicare a studenților în contexte de învățare transformativă. Experimentul de constatare s-a desfășurat pe un eșantion ce a cuprins 132 de studenți ai UST, actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, ciclul I – licență, de la facultățile: Științe ale Educației, Psihologie și Psihopedagogie Specială, Fizică, Matematică și Tehnologii Informaționale, Biologie și Chimie. În scopul determinării frecvenței propulsării studenților în contexte de învățare transformativă, au fost chestionate la etapa de constatare 42 de cadre didactice din aceeași instituție de învățământ.

Realizarea celui de-al doilea obiectiv a vizat determinarea criteriilor referențiale pentru evaluarea progresului gândirii independente. În elaborarea acestora, reperul central l-a constituit structura cvadridimensională a gândirii, capabilă să reflecte sinergic componentele gândirii independente. Criteriile referențiale stabilite au stat la baza elaborării indicatorilor specifici ai GI, sistematizați pe cele patru blocuri structurale: *blocul operațiilor* vizează manifestarea operațiilor gândirii în procesarea informației (analize critice complexe, sinteze creative, abstractizare și generalizare autonomă, comparare reflexivă); *blocul conținuturilor* reflectă operarea cu forme logice specifice (utilizarea noțiunilor și conceptelor proprii, formularea judecăților independente și construirea raționamentelor logice); *blocul produselor* urmărește elaborarea originală și coerentă a soluțiilor proprii (propunerea unor idei originale și ipoteze proprii, perspective inovatoare și decizii argumentate logic); *blocul relațiilor* vizează integrarea reflexivă și autoreglată a elementelor procesului de gândire (conexiunea dintre operații – conținuturi – produse într-un sistem coerent, manifestarea metacogniției și consistenței interne a raționamentelor). Evaluarea acestor indicatori a permis plasarea subiecților pe trei niveluri, definite prin comportamente reprezentative: *nivel înalt* – în foarte mare măsură; *nivel mediu* – manifestare moderată; *nivel*

scăzut – manifestare redusă sau absentă. Criteriile au servit drept cadru referențial pentru elaborarea și aplicarea instrumentelor de evaluare la etapa de constatare.

Următorul obiectiv din cadrul experimentului a vizat identificarea și determinarea inventarului experimental de evaluare a nivelului de manifestare a GI în rândul studenților. Astfel, au fost selectate trei instrumente: 1. *Chestionar „Cât de independent în gândire sunteți?”* (după B. Potter [37], versiune adaptată). 2. *Test pentru determinarea gradului de independență* (după A. Karelin [42, pp. 403-404], versiune adaptată). 3. *Chestionar AP* (după M. Albu [1, p. 4]).

Precizăm că instrumentele nominalizate nu acoperă integral dimensiunile specifice GI, aspect care a justificat elaborarea și validarea a trei chestionare: 1. *Chestionar pentru evaluarea nivelului deținerii gândirii independente* (autori G. Repeșco, V. Botnari) [7]. 2. *Chestionar axat pe identificarea gradului de implicare a studenților în situații de învățare transformativă* (autori G. Repeșco, V. Botnari) [18]. 3. *Chestionar privind practicile cadrelor didactice universitare în organizarea contextelor de învățare transformativă* (autori G. Repeșco, V. Botnari) [19].

Un alt obiectiv a vizat constatarea nivelului inițial al dezvoltării gândirii independente de către formabili. În urma aplicării chestionarului „Cât de independent în gândire sunteți?” și a determinării tipului de gânditor independent, au fost obținute valorile ilustrate în Figura 2.1.

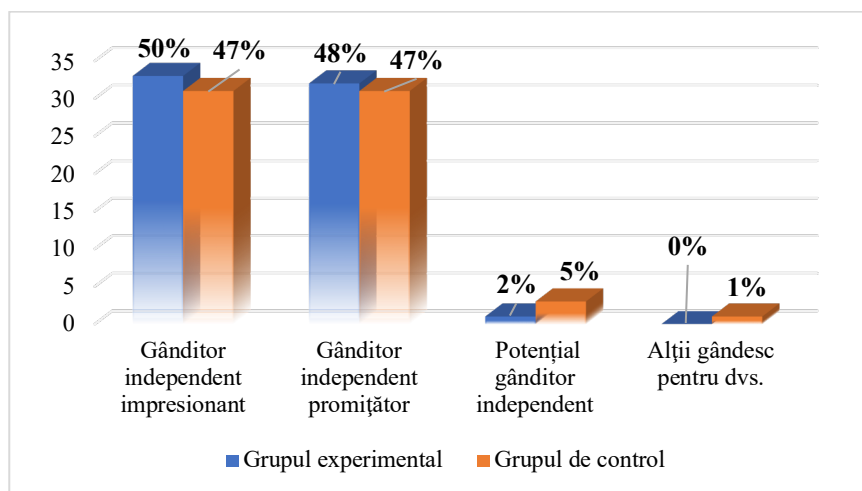

Figura 2.1. Distribuția subiecților din GE și GC după nivelul și tipul de gânditor independent la etapa de constatare

Datele prezentate relevă că în categoria *gânditor independent impresionant* s-au plasat 50% dintre respondenții din GE și 47% din GC, aceștia demonstrând o abilitate remarcabilă de a gândi independent și de a depista sau evita manipulările și distorsiunile informaționale. În categoria *gânditor independent promițător* au fost înregistrați 48% dintre respondenții din GE și 47% din GC, evidențiind abilități de gândire critică, tendință de evitare a stereotipurilor și disponibilitate de a contesta argumentat opiniile autorităților. În cazul categoriei *potențial gânditor independent*

au fost atribuiți 2% dintre respondenții din GE și 5% din GC, caracterizându-se prin prezența unui potențial semnificativ de a gândi independent, fiind necesară exercitarea facultăților intelectuale în vederea exprimării argumentate a propriei opinii. La categoria *alții gândesc pentru dvs.* nu s-a regăsit niciun subiect în GE (0%) și doar 1% în GC, fapt ce reflectă tendința de a prelua pasiv perspectivele externe și o rezistență scăzută la sugestibilitate. Distribuția inițială atestă o pronunțată omogenitate a grupurilor, confirmând totodată prezența unui potențial cognitiv favorabil ce poate fi valorificat ulterior în cadrul experimentului formativ.

Demersul experimental a continuat cu aplicarea *Chestionarului AP* (după M. Albu). Pentru interpretarea rezultatelor, scorurile brute au fost standardizate în cote T: scoruri mari ($T > 60$), scoruri medii ($T = 40-60$) și scoruri mici ($T < 40$). Distribuția subiecților este reflectată în Tab. 2.1.

Tabelul 2.1. Rezultatele „chestionarului AP” la etapa de constatare

Scala Grupul (nr. sub.)	Scoruri mari Cota $T > 60$		Scoruri medii Cota T cuprinsă între 40-60		Scoruri mici Cota $T < 40$	
	GE	GC	GE	GC	GE	GC
Autonomie cognitivă	12	13	46	44	8	9
Autonomie comportamentală	12	12	46	45	8	9
Autonomie emoțională	6	12	53	40	7	14
Autonomie valorică	12	8	43	48	11	10

Datele obținute evidențiază omogenitatea grupurilor și dominanța nivelului mediu la toate dimensiunile investigate, cu ponderi între 61% și 80%. Relevantă pentru problema abordată fiind autonomia cognitivă, nivelul înalt a fost atins de 18% dintre studenți în GE față de 20% în GC, cel mediu de 70% în GE comparativ cu 67% în GC, iar cel scăzut de 12% în GE și 14% în GC, confirmând rețineri în adoptarea unor poziții autonome și o predispoziție spre conformism.

Un alt instrument aplicat a fost *Chestionarul pentru evaluarea nivelului deținerii gândirii independente*, rezultatele fiind ilustrate în Figura 2.2.

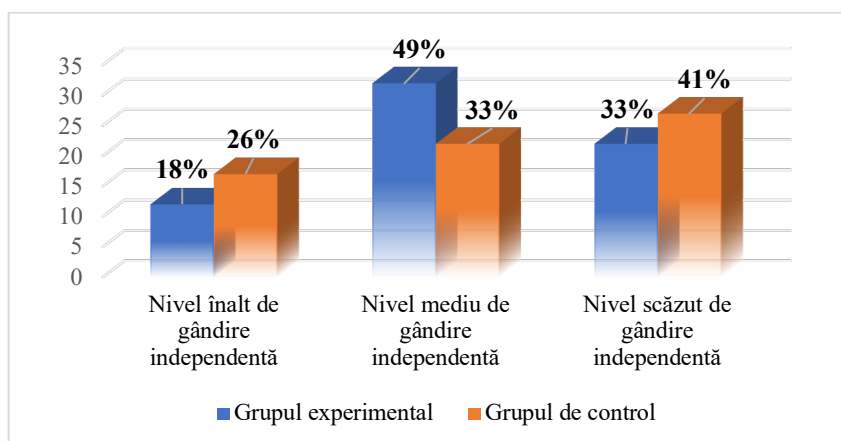

Figura 2.2. Distribuția rezultatelor privind nivelul deținerii gândirii independente a studenților din GE și GC la etapa de constatare

Conform datelor prezentate în Figura 2.2, se observă că în GE 18% din respondenți înregistrează un nivel înalt de gândire independentă, în timp ce în GC această pondere este de 26%, aceștia caracterizându-se prin independență în gândire, spirit critic, capacitate de analiză strategică, încredere în sine, rezistență la conflicte sau critici externe. Nivelul mediu întrunește 49% în GE și 33% în GC, reprezentând subiecți cu potențial și inițiativă, orientați spre flexibilitate și acțiune independentă, dar care necesită monitorizare și timp suplimentar în rezolvarea situațiilor-problemă. La nivelul scăzut s-au plasat 33% din GE și 41% din GC, aceștia manifestând vulnerabilitate la sugestii externe și dificultăți în formularea unor poziții proprii ferme. Media generală obținută pentru cei 132 de subiecți a indicat valoarea de $M=90,54$, cu abaterea standard de $SD=19,16$, confirmând că peste 70% dintre studenți se situează la nivel mediu și scăzut, ceea ce fundamentează necesitatea unei intervenții formative axate pe dezvoltarea GI.

Pentru o analiză complementară, s-a recurs la *Testul de determinare a gradului de independență* (după A. Karelin, versiune adaptată). Rezultatele au evidențiat că 64% dintre respondenții din GE și 59% din GC manifestă un nivel înalt de independență, remarcându-se prin autonomie decizională, siguranță analitică și perseverență în atingerea obiectivelor fără recurs la validare externă. La nivelul mediu s-au situat 36% dintre subiecții din GE și 41% din GC, evidențiind echilibru decizional, rezistență la stres și receptivitate față de opiniile celorlalți. Absența subiecților la nivelul scăzut (0%) confirmă premisa unei baze atitudinale favorabile în ambele grupuri.

Următorul obiectiv din cadrul experimentului de constatare a vizat analiza nivelului de valorificare și implicare a studenților în contexte de învățare transformativă. Scorurile standardizate (cote T) obținute pe cele cinci scale sunt sintetizate în Tabelul 2.2.

Tabelul 2.2. Datele obținute în baza „Chestionarului axat pe identificarea gradului de implicare a studenților în situații de învățare transformativă” la etapa de constatare

Scala Grupul (nr. sub.)	Scoruri mari Cota T > 60		Scoruri medii Cota T 40-60		Scoruri mici Cota T < 40	
	GE	GC	GE	GC	GE	GC
A. Locul ÎT printre alte tipuri de învățare	14	9	39	47	13	10
B. Cunoașterea esenței ÎT	12	12	45	40	9	14
C. Experiențe de valorificare a ÎT	16	13	42	44	8	9
D. Efecte ale învățării transformative	14	8	42	51	10	7
E. Deschiderea față de schimbare	10	10	45	48	11	8

Distribuția rezultatelor pe cele cinci scale evaluate indică o pronunțată omogenitate inițială a grupurilor și dominanța nivelului mediu, media generală fiind $M=97,26$, iar abaterea standard $SD=10,41$. În cadrul scalei A, la nivel înalt s-au înregistrat 21% dintre subiecții din GE și 14% din GC, aceștia apreciind valoarea învățării transformative în restructurarea cadrelor de referință. Majoritatea s-a plasat la nivel mediu, reprezentând 59% dintre subiecți în GE și 71% în GC, în

timp ce nivelul scăzut întrunește 20% dintre subiecți în GE și 15% în GC, evidențiind prezența unor incertitudini privind specificul acestui tip de învățare. În cazul scalei *B*, nivelul înalt a fost atins de câte 18% dintre subiecți în ambele grupuri, reflectând asimilarea reperelor teoretice de bază. Nivelul mediu întrunește 68% dintre subiecți în GE și 61% în GC, în timp ce nivelul scăzut cuprinde 14% dintre subiecți în GE și 21% în GC, semnalând o atitudine evazivă față de specificul ÎT, lacune conceptuale și necesitatea familiarizării temeinice cu fundamentele acesteia. Referitor la scala *C*, nivelul înalt întrunește 24% dintre subiecți în GE și 20% în GC, aceștia dovedind implicare plenară în rezolvarea dilemelor dezorientante și propunerea de soluții inovative, caracterizate prin spirit critic și independență în gândire. Dominanta rămâne la nivelul mediu, cu 64% dintre subiecți în GE și 67% în GC, în timp ce nivelul scăzut cuprinde 12% dintre subiecți în GE și 13% în GC, semnalând implicarea ocazională a studenților în astfel de practici. La scala *D*, 21% dintre subiecții din GE și 12% din GC se situează la nivel înalt, aceștia conștientizând valoarea procesului dat pentru performanța profesională și implicându-se în reconfigurarea propriului parcurs de învățare transformativă. Majoritatea se situează la nivelul mediu, cu 64% dintre subiecți în GE și 77% în GC, iar la nivelul scăzut se regăsesc 15% dintre subiecți în GE și 11% în GC, subestimând resursele și efectele învățării transformative asupra dezvoltării propriului set de valori, convingeri și atitudini. În cadrul scalei *E*, distribuția relevă 15% dintre subiecți în ambele grupuri la nivel înalt, aceștia conștientizând valoarea formativă a ÎT, implicându-se plinar în procesul de transformare și schimbare a propriului traseu de învățare. Nivelul mediu întrunește 68% dintre subiecți în GE și 73% în GC, respectiv 17% dintre subiecți în GE și 12% în GC la nivel scăzut, indicând receptivitate moderată față de restructurarea schemelor cognitive. În ansamblu, rezultatele atestă o predispoziție favorabilă a studenților, justificând pe deplin intervenția formativă.

În continuare, demersul experimental a fost extins prin determinarea frecvenței implicării studenților în contexte de învățare transformativă de către cadrele didactice. Astfel, a fost utilizat *Chestionarul privind practicile cadrelor didactice universitare în organizarea contextelor de învățare transformativă*, instrument elaborat și validat de autori [19], aplicat unui eșantion constituit din 42 de cadre didactice. Distribuția rezultatelor obținute privind frecvența implicării studenților în astfel de activități este structurată în baza a patru indicatori. Astfel, la primul indicator, *Organizarea și monitorizarea situațiilor de ÎT*, 52% dintre cadrele didactice s-au plasat la nivelul înalt, 45% la nivelul mediu și 3% la cel scăzut. În cadrul indicatorului doi, *Învățarea transformativă – context facil de exercitare a GI*, 81% dintre respondenți se poziționează la nivelul înalt, 17% la nivelul mediu și 2% la nivelul scăzut. La indicatorul trei, *Experiențe de valorificare a ÎT*, 62% dintre formatori se încadrează la nivelul înalt, 36% la cel mediu și 2% la nivelul scăzut,

în timp ce la ultimul indicator, *Efecte ale învățării transformative*, 69% dintre opțiuni revin nivelului înalt și 31% nivelului mediu, fără a se înregistra ponderi la nivelul scăzut.

Analiza rezultatelor obținute relevă implicarea activă a pedagogilor în dinamica schimbărilor educaționale, conștientizarea esenței ÎT și asumarea responsabilității pentru procesul de instructiv-educativ. În calitate de promotori ai schimbării, formatorii au misiunea de a valorifica potențialul acestui tip de învățare, oferind studenților posibilitatea de a explora noi perspective, de a-și reevalua asumțiile și de a se implica în contexte autentice de transformare.

Capitolul 3. Procesul dezvoltării gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative integrează abordarea experimentală formativă a problemei cercetate și are ca finalitate fundamentarea teoretică și elaborarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative prin implementarea constructului metodologic aferent, care descrie structura, principiile și mecanismele operaționale ale dezvoltării acestui tip de gândire. Acest capitol include, de asemenea, dimensiunea investigativ-experimentală de valorificare și validare a modelului propus, evidențiind eficiența sa în optimizarea procesului de formare intelectuală și profesională a studenților.

Pentru realizarea scopului asumat a fost elaborat MP DGIÎT, prezentat în Figura 3.1. Acesta reprezintă un construct ideatic, care reflectă dinamica interconexiunii dintre procesul învățării transformative structurat pe cele zece faze formulate de J. Mezirow și traseul evolutiv al formării gândirii independente, contextele facile de dezvoltare și exersare a acesteia.

Dezvoltarea gândirii independente a studenților s-a derulat prin valorificarea modelului pedagogic elaborat, ce cuprinde: *dimensiunea conceptual-teoretică*, care integrează sinergic formele, operațiile, particularitățile gândirii independente, însușirile gânditorului independent și fazele învățării transformative; *dimensiunea instrumental-metodologică*, ce cuprinde strategii didactice axate pe dezvoltarea gândirii independente, principiile educației constructiviste, norme, reguli și contexte de învățare transformativă, având ca finalitate preconizată evoluția progresivă a GI. Dimensiunea conceptual-teoretică constituie fundamentul științific al modelului, oferind reperele explicative și de orientare strategică. Modelul se sprijină pe concepte teoretice majore precum paradigma constructivistă, teoria învățării transformative și prevederile documentelor de politici educaționale.

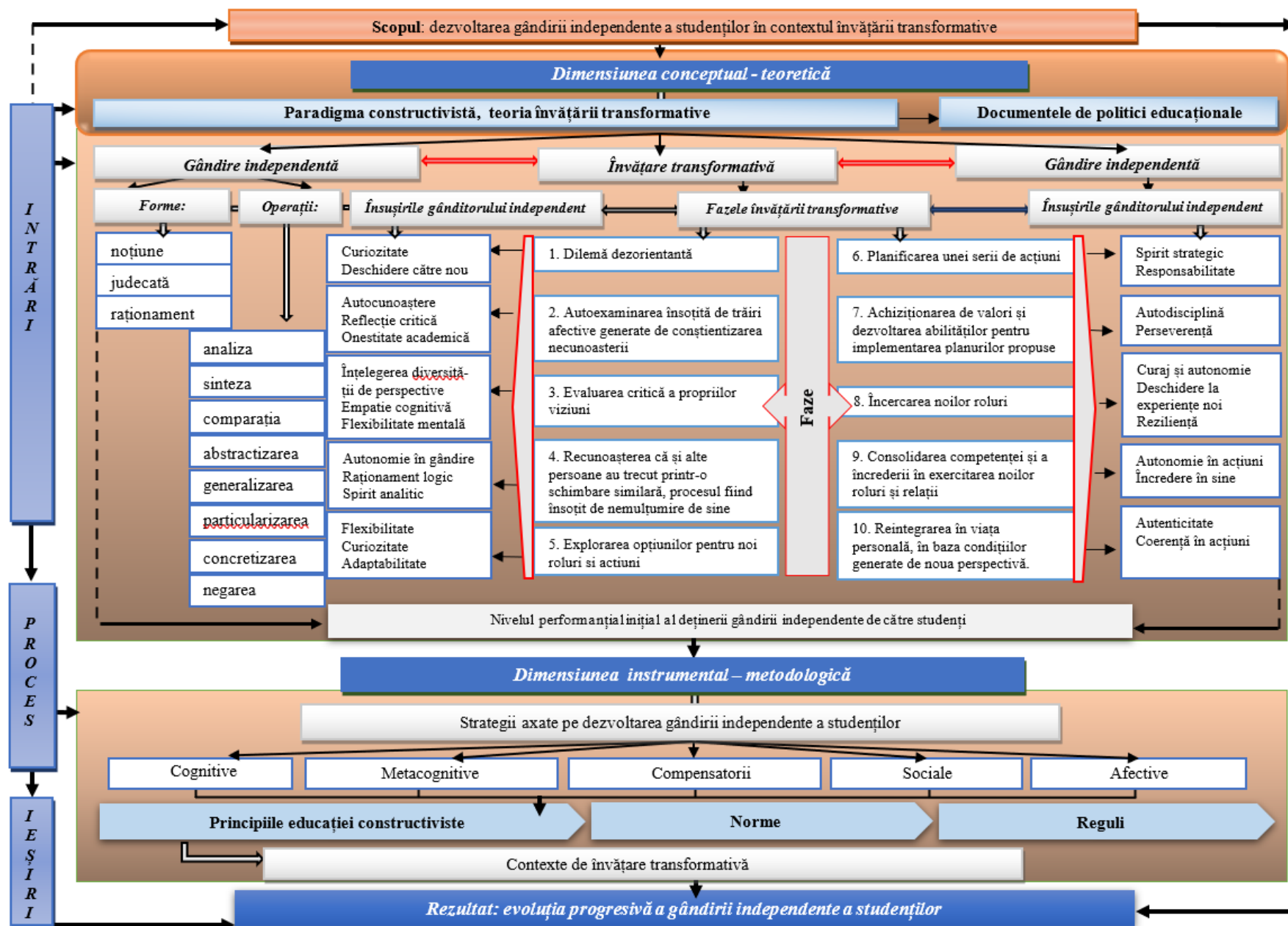

Figura 3.1. Modelul pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative [6]

Demersul experimentului formativ s-a orientat spre valorificarea eficacității MP DGIÎT, fapt realizat prin elaborarea și implementarea CM DGIÎT. Constructul metodologic vizat se fundamentează pe principiile paradigmei constructiviste ce implică respectarea unor *norme* și *reguli* derivate din acestea, asigurând cadrul operațional pentru eficientizarea dezvoltării gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative. Conceput ca un instrument conceptual și operațional, acesta vizează creșterea performanței academice și a capacității de autoevaluare, în concordanță cu exigențele actuale de apreciere a progresului formabililor. În cadrul etapei de formare, EE a fost constituit din 66 de studenți (studii de licență, cu frecvență și cu frecvență redusă) de la Facultățile: Științe ale Educației și Psihologie și Psihopedagogie Specială din cadrul UST, actualmente UPS „Ion Creangă” din Chișinău.

În scopul eficientizării dezvoltării GI a studenților, în cadrul CM DGIÎT au fost integrate o serie de sarcini de învățare elaborate în baza celor zece faze ale învățării transformative. Acestea au constituit elementele de bază ale cursului universitar „Psihopedagogia centrată pe subiect”, structurat pe 8 unități de învățare (Anexa 11) și gestionat prin intermediul platformelor *TeachEdu HUB Future Classroom* și *Google Classroom*. Procesul a cuprins trei tipuri de activități: în cadrul orelor de curs, orelor practice/seminare, în context autentic/activități de învățare autonomă, menite să propulseze formabilii în circumstanțe concrete de învățare transformativă.

Evaluarea și monitorizarea progresului s-au realizat prin analiza produselor activității studenților și prin aplicarea metodei observației, utilizând fișa de observare curentă elaborată de autor, structurată pe 21 de indicatori de performanță și o scală cu patru calificative. În baza acesteia a fost identificat profilul calitativ al fiecărui subiect, evidențiindu-se trei categorii de formabili: nivel înalt (execută sarcinile în mod independent), nivel mediu (cu sprijinul experimentatorului) și nivel scăzut (execută cu dificultăți). Eficiența MP DGIÎT și performanțele studenților au fost evaluate printr-o succesiune logică de etape: evaluarea inițială, două evaluări curente (după unitatea nr. 4 și unitatea nr. 8) și evaluarea sumativă. Implementarea modelului pedagogic încorporat în constructul metodologic aferent a determinat strategiile cu pondere prioritară pentru dezvoltarea GI în contextul FÎT, printre care: cognitive, metacognitive, compensatorii, sociale și afective. Acestea, îmbinate optim, au creat condiții și deschideri pentru formarea, dezvoltarea și exersarea gândirii independente a studenților, ca factori esențiali în asigurarea performanței în procesul de învățare.

Datele colectate în urma observărilor curente și evaluării realizate pe parcursul derulării experimentului indică tendințe pozitive în implementarea modelului pedagogic încorporat în constructul metodologic aferent, urmând ca eficacitatea acestuia să fie validată prin prelucrarea datelor finale din post-test. Finalizarea experimentului formativ creează premisele pentru validarea

experimentală a MP DGIÎT încorporat în CM DGIÎT, proces ce presupune analiza comparativă a rezultatelor colectate pe parcursul etapelor de constatare, formare și validare.

Metodica experimentului de validare a fost constituită în mod analogic cu metodologia experimentului de constatare, desfășurându-se repetat pe același eșantion de 132 de studenți (66 în GE și 66 în GC). Pentru asigurarea comparabilității datelor, au fost aplicate aceleași *metode de cercetare* (chestionarea, testarea, observația și analiza produselor activității studenților), iar prelucrarea cantitativă și calitativă a rezultatelor s-a realizat prin *metode statistico-matematice*: testul *t* pentru eșantioane independente și perechi, coeficientul de corelație Pearson, testul Mann–Whitney *U*, testul Wilcoxon și testul de normalitate Kolmogorov-Smirnov, testul Shapiro–Wilk.

Un obiectiv central l-a constituit evaluarea nivelului final al GI a studenților, în vederea determinării eficienței MP DGIÎT și a impactului acestuia asupra dezvoltării capacităților reflexive, critice și autonome. Datele experimentale s-au analizat în baza indicatorilor specifici, raportați la criterii referențiale pentru evaluarea progresului gândirii independente.

Reaplicarea Chestionarului „*Cât de independent în gândire sunteți?*” a evidențiat diferențe semnificative între grupuri la etapa de validare. În cadrul GE, categoria *gânditorilor independenți impresionanți* este dominantă, înregistrând 59% dintre subiecți față de 32% în GC, în timp ce categoria *gânditor independent promițător* cuprinde 41% în GE față de 64% în GC. Categoriile *potențial gânditor independent* cu 3% și alții gândesc pentru dvs. cu 1% se regăsesc exclusiv în GC, aspect ilustrat în dinamica din Tabelul 3.2.

Pentru verificarea semnificației statistice a diferențelor dintre studenții din GE și GC la etapa de validare, s-a aplicat testul *t* pentru eșantioane independente pe scorul total și pe cele opt dimensiuni ale chestionarului „*Cât de independent în gândire sunteți?*”, distribuția respectând ipoteza normalității verificată prin graficul Q-Q, conform datelor prezentate în Tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Testul *t* pentru eșantioane independente la chestionarul „Cât de independent în gândire sunteți” după B. Potter

Variabilă	Media GE	Media GC	<i>t</i> (df)	<i>p</i> (bilateral)	Cohen's <i>d</i>
Scor total	128,38	122,27	2,606(130)	0,010	0,45
V1. Sinceritate	15,92	15,09	1,908(130)	0,059	0,33
V2. Gândire critică	16,52	15,17	2,955(130)	0,004	0,51
V3. Independență	17,48	16,21	2,556(130)	0,012	0,45
V4. Valori	17,80	17,33	1,257(130)	0,211	0,22
V5. Responsabilitate	15,14	14,76	0,834(130)	0,406	0,14
V6. Asertivitate	15,39	15,61	-0,434(130)	0,665	-0,08
V7. Toleranță religioasă	14,88	14,41	0,795(130)	0,428	0,14
V8. Contestarea autorității	15,24	13,70	2,891(130)	0,005	0,50

Legendă: *p* < 0,05 – diferență semnificativă statistic. Cohen's *d*: 0,2 = mic; 0,5 = mediu; 0,8 = mare. Valorile semnificative statistic sunt evidențiate în tabel.

Datele obținute atestă că GE se distinge printr-un nivel mai ridicat la scorul total ($t=2,606$; $p=0,010$; $d=0,45$), precum și la gândire critică ($p=0,004$; $d=0,51$), independență ($p=0,012$; $d=0,45$) și contestarea autorității ($p=0,005$; $d=0,50$), manifestând o atitudine reflexivă și autonomă. În cazul celorlalte dimensiuni (V1, V4, V5, V6, V7), diferențele nu ating pragul de semnificație statistică, sugerând o stabilitate în plan valoric și afectiv. Pentru evaluarea efectului formativ asupra variabilelor analizate, s-au comparat mediile scorurilor inițiale (pretest) și finale (posttest) prin testul t pentru eșantioane dependente. Rezultatele au evidențiat o creștere semnificativă a scorului total în GE, $t(65)=-2,742$; $p=0,008$; $d=0,34$, confirmând un efect global pozitiv. Diferențe semnificative s-au înregistrat la dimensiunile V2 ($p=0,002$), V3 ($p=0,008$), V7 ($p=0,043$) și V8 ($p=0,001$), la care mediile posttest au fost superioare celor din pretest. Dimensiunile (V1, V4, V5, V6) nu au prezentat variații semnificative, ceea ce sugerează stabilitate. Totodată, coeficienții de corelație Pearson au indicat relații pozitive și semnificative între toate variabilele analizate și scorul total ($r=0,58-0,69$; $p<0,001$), confirmând coerența internă a instrumentului și relevanța fiecărei variabile în constructul general. Cele mai puternice asocieri s-au înregistrat între V3 și V8 ($r=0,52$; $p<0,001$), respectiv între V4 și V6 ($r=0,49$; $p<0,001$). În ansamblu, implementarea modelului pedagogic încorporat în CM DGIÎT a evidențiat un efect pozitiv, de la mic spre moderat, asupra dimensiunii cognitive și atitudinale a studenților. Dinamica numerică în baza tipologiei confirmă tranziția spre nivelul înalt, datele comparative fiind sintetizate în Tabelul 3.2.

Tabelul 3.2. Evoluția comparativă a studenților după tipul de gânditor independent la etapele pretest și posttest

Tipologie	GE (pretest)	GE (posttest)	GC (pretest)	GC (posttest)
Alții gândesc pentru dvs.	0	0	1	1
Potențial gânditor independent	1	0	3	2
Gânditor independent promițător	32	27	31	42
Gânditor independent impresionant	33	39	31	21

Distribuția respondenților evidențiază dinamica ascendentă înregistrată în cadrul GE, unde numărul *gânditorilor independenți impresionanți* a sporit de la 33 la 39 de studenți, concomitent cu scăderea numărului de *gânditori independenți promițători* de la 32 la 27 și reducerea categoriei *potențial gânditor independent* de la 1 la 0. Spre deosebire de acesta, în GC nu se înregistrează progrese calitative, numărul *gânditorilor independenți impresionanți* diminuându-se de la 31 la 21 de studenți, în timp ce categoriile inferioare au evoluat de la 3 la 2 pentru *potențial gânditor independent* și au rămas constant la 1 student pentru *alții gândesc pentru dvs.*

În continuare, demersul experimental a vizat analiza dinamicii autonomiei personale a studenților. Astfel, s-a realizat prelucrarea și interpretarea datelor obținute în etapa de validare prin reaplicarea *Chestionarului AP* (după M. Albu), rezultatele fiind prezentate în Tabelul 3.3.

Tabelul 3.3. Datele obținute în baza prelucrării rezultatelor chestionarului de evaluare a autonomiei personale la etapa de validare

Scala Grupul (nr. sub.)	Scoruri mari Cota T > 60		Scoruri medii Cota T cuprins între 40 – 60		Scoruri mici Cota T < 40	
	GE	GC	GE	GC	GE	GC
Autonomie cognitivă	11	13	45	44	10	9
Autonomie comportamentală	12	11	46	42	8	13
Autonomie emoțională	9	8	50	48	7	10
Autonomie valorică	13	8	42	46	11	12

Analiza datelor la etapa de validare evidențiază o distribuție predominantă la nivelul mediu pentru ambele eșantioane pe toate scalele evaluate. Astfel, la scala *autonomie cognitivă*, nivelul înalt a fost atins de 17% dintre subiecții din GE comparativ cu 20% dintre studenții din GC, cel mediu s-a menținut majoritar, respectiv 68% dintre respondenți în GE față de 67% în GC, iar cel scăzut a înregistrat 15% dintre subiecți în GE față de 13% în GC, atestând necesitatea unui efort reflexiv constant pentru reconfigurarea treptată a schemelor de gândire. În privința *autonomiei comportamentale*, profilul este mai favorabil în GE, unde 18% dintre studenți se situează la nivel înalt față de 17% dintre respondenți în GC, 70% dintre subiecți la nivel mediu față de 63% în GC, iar nivelul scăzut s-a redus la 12% dintre studenți în GE comparativ cu 20% în GC. La scala *autonomie emoțională*, nivelul înalt a fost identificat la 14% dintre subiecții din GE față de 12% dintre respondenții din GC, cel mediu a atins 76% dintre studenți în GE comparativ cu 73% în GC, iar nivelul scăzut a constituit doar 10% dintre subiecți în GE față de 15% în GC, reflectând o gestionare mai eficientă a resurselor emoționale. Sub aspectul *autonomiei valorice*, scorurile ridicate au însumat 20% dintre studenții din GE față de 12% în GC, nivelul mediu a rămas dominant cu 63% dintre subiecți în GE și 70% în GC, iar cel scăzut a reprezentat 17% dintre studenți în GE și 18% în GC, confirmând o raportare mai autonomă a subiecților din grupul experimental la propriul sistem de valori.

Pentru a verifica dacă diferențele observate între GE și GC sunt semnificative din punct de vedere statistic, s-a aplicat testul *t*-Student pentru eșantioane independente. Rezultatele analizei comparative pentru dimensiunile autonomiei personale sunt sintetizate în Tabelul 3.4.

Tabelul 3.4. Testul *t* pentru eșantioane independente la Chestionarul AP după M. Albu

Variabilă	Media GE	Media GC	<i>t</i> (df)	<i>p</i> (bilateral)	Cohen's <i>d</i>
Autonomie valorică	35,42	33,71	2,048(130)	0,043	0,36
Autonomie comportamentală	39,41	38,83	0,664(130)	0,508	0,12
Autonomie cognitivă	25,36	26,35	-1,544(130)	0,125	-0,27
Autonomie emoțională	29,21	27,65	1,986(130)	0,049	0,35

La nivelul GE s-au înregistrat scoruri mai mari comparativ cu GC, diferențele fiind statistic semnificative pentru *autonomia valorică* ($t(130)=2,048$; $p=0,043$; $d=0,36$) și *emoțională* ($t(130)=1,986$; $p=0,049$; $d=0,35$), reflectând o claritate a valorilor proprii și un control emoțional

superior. Pentru *autonomia comportamentală* creșterea a fost moderată ($p=0,508$), dar semnificativă intra-grup ($p=0,005$), ceea ce sugerează o îmbunătățire treptată a capacității de acțiune independentă. În schimb, autonomia cognitivă s-a menținut stabilă ($p=0,125$), confirmând caracterul complex și gradual al dezvoltării GI. Per ansamblu, s-a observat o tendință generală de creștere a autonomiei personale, cu efecte de mărime mică spre moderată ($d = 0,3-0,4$), ceea ce a indicat o evoluție reală, dar graduală. Toate variabilele autonomiei personale au corelat pozitiv, cele mai puternice relații fiind înregistrate între *autonomia valorică* și cea *emoțională* ($r = 0,632$), precum și între *autonomia valorică* și cea *comportamentală* ($r = 0,625$). Rezultatele analizei intra-grup obținute prin testul t pentru eșantioane dependente confirmă caracterul integrat al AP, susținut de sinergia dintre valorile asumate, autoreglarea afectivă și acțiunea independentă.

Un alt instrument aplicat în experimentul de validare a fost *Chestionarul pentru evaluarea nivelului deținerii gândirii independente*, rezultatele fiind ilustrate în Figura 3.2.

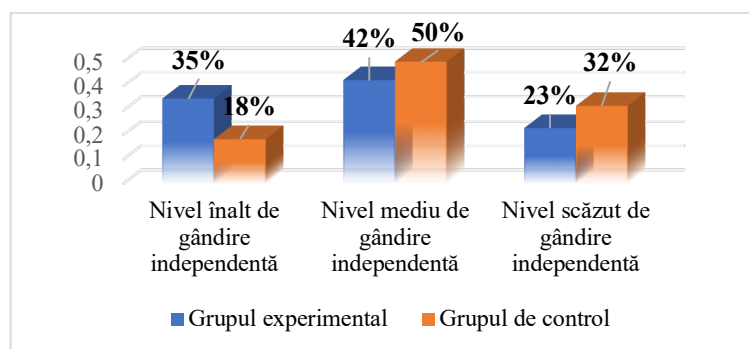

Figura 3.2. Distribuția rezultatelor privind nivelul deținerii gândirii independente a studenților din GE și GC la etapa de validare

Datele evidențiază o dinamică pozitivă în favoarea GE, unde nivelul înalt a fost atins de 35% dintre respondenți față de 18% în GC. Nivelul mediu a cuprins 42% dintre studenții din GE comparativ cu 50% în GC, iar nivelul scăzut s-a redus la 23% în GE față de 32% în GC, confirmând impactul pozitiv al intervenției formative asupra dezvoltării gândirii independente a studenților.

Testul t pentru eșantioane independente a evidențiat diferențe statistic semnificative în favoarea GE la dimensiunea *Calitățile și particularitățile gândirii* ($t(130) = 4,40$; $p < 0,001$; $d = 0,77$) și la scorul total ($t(130) = 2,59$; $p = 0,011$; $d = 0,45$), confirmând progrese privind flexibilitatea, coerența și spiritul critic. În schimb, dimensiunile *Formele și operațiile gândirii* ($t(130) = -0,21$; $p = 0,836$), *Tipologia gândirii* ($t(130) = 0,87$; $p = 0,388$) și *Experiențele de valorificare* ($t(130) = -0,77$; $p = 0,444$) nu au consemnat discrepante semnificative, indicând menținerea omogenității operaționale și aplicative între cele două grupuri.

Corelațiile Pearson au evidențiat o structură internă coerentă a gândirii, manifestată prin asocieri moderate între V1–V2 și V1–V3 ($r = 0,31-0,39$) și strânse între V2–Total ($r = 0,784$) și

V3–Total ($r = 0,800$), în timp ce dimensiunea V4 a prezentat legături mai reduse cu celelalte scale, reflectând o orientare predominant aplicativă. Totodată, analiza dinamicii intra-grup prin testul t pentru eșantioane dependente a indicat progrese semnificative în cadrul GE între pretest și posttest pentru formele și operațiile gândirii – V1 ($p = 0,022$; $d = -0,29$), calitățile și particularitățile gândirii – V3 ($p < 0,001$; $d = -0,47$) și scorul total ($p = 0,002$; $d = -0,39$), fapt ce a confirmat o îmbunătățire reală a gândirii independente, în timp ce dimensiunile tipologică – V2 ($p = 0,296$) și experiențială – V4 ($p = 0,501$) s-au menținut stabile.

Un alt instrument utilizat a fost *Testul pentru determinarea gradului de independență*. Distribuția rezultatelor evidențiază o structură mai favorabilă în GE, unde nivelul înalt de independență a fost atins de 85% dintre respondenți față de 61% în GC. Totodată, nivelul mediu de 15% dintre subiecți în GE comparativ cu 39% în GC, în timp ce nivelul scăzut nu s-a înregistrat la niciun subiect. Testul t pentru eșantioane independente a indicat diferențe între grupuri atât la scorul total ($t(129,72) = 2,02$; $p = 0,045$; $d = 0,35$), cât și la variabila „nivel” ($t(119,27) = -3,23$; $p = 0,002$; $d = 0,56$), ceea ce a evidențiat un grad mai înalt de independență personală la GE. Dat fiind caracterul asimetric al distribuției, metodele neparametrice au confirmat stabilitatea datelor: Testul Mann–Whitney U a relevat diferențe semnificative între grupuri, cu $U = 1700$, $Z = -2,185$, $p = 0,029$, $r = 0,19$ și un rang mediu de 73,74 în GE față de 59,26 în GC. Testul Wilcoxon a consemnat o creștere semnificativă, cu $Z = 3,06$, $p = 0,002$, media sporind de la 31,0 la 32,7 puncte.

Demersul experimental s-a orientat spre determinarea nivelului de implicare a studenților în contexte de ÎT. Astfel, s-a utilizat *Chestionarul axat pe identificarea gradului de implicare a studenților în situații de învățare transformativă*, scorurile brute au fost convertite în cote standardizate T , distribuția procentuală fiind ilustrată în Figura 3.3.

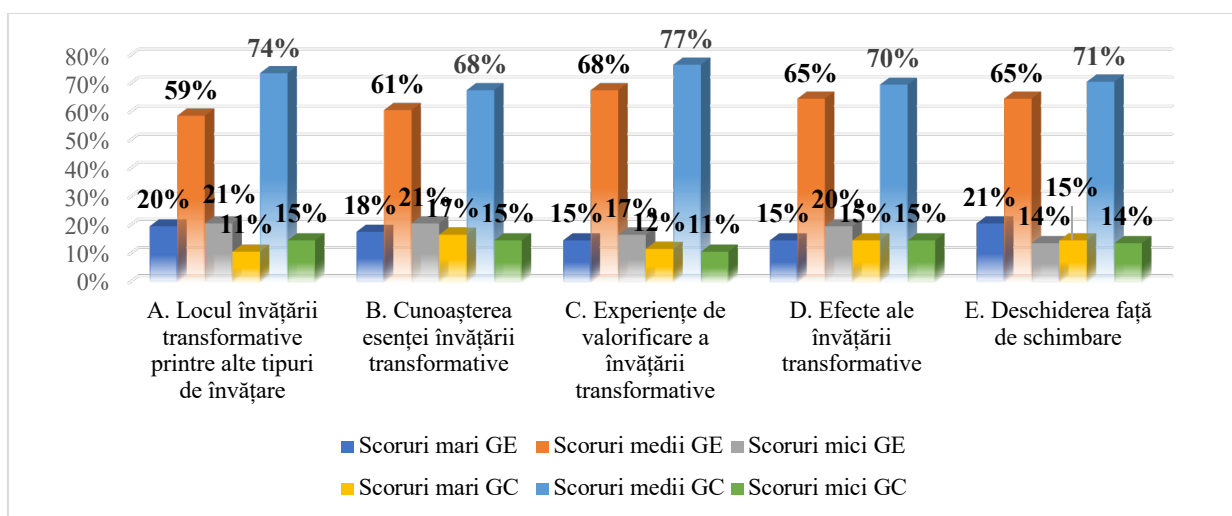

Figura 3.3. Distribuția procentuală a scorurilor privind gradul de implicare a studenților din GE și GC în situații de învățare transformativă la etapa de validare

Conform datelor obținute privind gradul de implicare a studenților în contexte ÎT, la scala *A* s-au înregistrat 20% dintre subiecți la nivel înalt în GE față de 11% în GC, aceștia apreciind potențialul ÎT de a restructura cadrele de referință. Nivelul mediu a cuprins 59% dintre studenți în GE și 74% în GC, iar cel scăzut 21% în GE și 15% în GC. La scala *B*, nivelul înalt întrunește 18% dintre subiecți în GE și 17% în GC, reflectând asimilarea specificului învățării transformative, cel mediu 61% în GE față de 68% în GC, iar cel scăzut 21% în GE și 15% în GC au prezentat o cunoaștere limitată despre esența ÎT. În cazul scalei *C*, s-a evidențiat o pondere de 15% dintre subiecți la nivel înalt în GE față de 12% în GC, nivelul mediu a întrunit 68% dintre subiecți în GE și 77% în GC, iar nivelul scăzut a cuprins 17% dintre subiecți în GE comparativ cu 11% în GC, confirmând implicarea preponderent activă a grupului experimental în experiențe de învățare transformativă. Pentru scala *D*, distribuția relevă paritate la nivelul înalt, cu câte 15% dintre subiecți în ambele grupuri, nivelul mediu cumulând 65% în GE și 70% în GC, respectiv cel scăzut 20% în GE și 15% în GC, indicând o conștientizare treptată a efectelor ÎT asupra propriei dezvoltări. La scala *E*, nivelul înalt atestă superioritatea GE, cu 21% față de 15% dintre subiecți în GC, evidențiind flexibilitate cognitivă și receptivitate la nou, nivelul mediu cumulând 65% dintre subiecți în GE și 71% în GC, iar cel scăzut câte 14% în ambele loturi, demonstrând o deschidere față de schimbare.

Testele Kolmogorov–Smirnov și Shapiro–Wilk au indicat abateri pentru variabilele individuale ($p < 0,05$), în timp ce scorul total a urmat o distribuție normală ($p = 0,156$). Testul t aplicat scorului total a evidențiat diferențe între grupuri ($t(130) = 2,67$; $p = 0,008$), cu medii superioare în GE ($M = 98,73$; $SD = 10,52$) față de GC ($M = 93,64$; $SD = 11,34$), mărimea efectului indicând o diferență moderată ($d = 0,46$). Pentru dimensiunile asimetrice, Testul Mann–Whitney U a confirmat diferențe în favoarea GE la scala *B* ($U = 1719,00$; $Z = -2,10$; $p = 0,035$), scala *C* ($U = 1668,00$; $Z = -2,34$; $p = 0,019$) și scala *E* ($U = 1731,50$; $Z = -2,05$; $p = 0,040$), diferențele rămânând nesemnificative la scalele *A* ($p = 0,096$) și *D* ($p = 0,066$).

Corelațiile Pearson au relevat asocieri pozitive între toate dimensiunile și scorul total ($p < 0,001$), cele mai puternice vizând cunoașterea esenței ÎT și perceperea efectelor. În funcție de distribuția datelor, s-au aplicat testul t pentru eșantioane perechi și testul Wilcoxon, rezultatele evidențiind creșterea semnificativă a scorului total ($t = -2,06$; $p = 0,043$) și optimizarea dimensiunii cognitive axate pe cunoașterea esenței ÎT ($Z = 2,47$; $p = 0,013$), celelalte scale consemnând tendințe pozitive. Convergența datelor reconfirmă eficiența modelului pedagogic încorporat în CM DGIÎT indicând o evoluție pozitivă generală, cu un progres semnificativ în înțelegerea teoretică a procesului transformativ și o consolidare treptată a componentelor atitudinale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Demersul investigațional a vizat fundamentarea științifică și valorificarea praxiologică a procesului dezvoltării gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative. Analiza critică a literaturii de specialitate și a datelor empirice a evidențiat existența unor incoerențe în conceptualizarea și aplicarea acestui tip de gândire în mediul universitar, fapt ce afectează calitatea formării personalității autonome și reflexive a viitorului profesionist. În pofida recunoașterii importanței gândirii independente, lipsește un cadru coerent care să integreze operațiile, conținuturile, relațiile și produsele. Cercetarea de față și-a propus să contribuie la depășirea acestor lacune, oferind o viziune unitară asupra dezvoltării gândirii independente ca proces de autoreglare cognitivă și transformare personală.

1. Rezultatele cercetării teoretice au condus la conturarea unei definiții complexe a gândirii independente, înțeleasă ca un sistem dinamic de operații, forme și însușiri care permit subiectului să analizeze critic realitatea, să-și formuleze judecăți de valoare și să acționeze autonom. Aprofundarea fundamentelor teoretice ale conceptului cercetat a evidențiat că aceasta reprezintă o condiție definitorie a formării conștiinței reflexive și a libertății interioare a subiectului. În acest context, tipul dat de gândire se manifestă prin capacitatea de a selecta informații relevante, de a evalua critic opinii și de a construi cunoașterea proprie, ceea ce confirmă rolul ei formator în procesul educațional universitar.
2. Analiza literaturii de specialitate și a modelelor propuse de J. Mezirow, P. Cranton, M. Christie și de alți teoreticieni din domeniu a permis identificarea învățării transformative ca resursă valorică, capabilă să susțină dezvoltarea gândirii independente. Acest tip de învățare implică procese cognitive și metacognitive prin care subiectul reinterpretează experiențele sale anterioare, le corelează cu noile achiziții și își reconstruiește cadrul de semnificații. Această abordare depășește simpla transmitere de informații, orientând procesul educațional universitar spre transformarea atitudinilor, valorilor și convingerilor personale. În acest sens, s-a demonstrat că demersul analizat oferă un mediu autentic pentru dezvoltarea reflexiei critice și a gândirii independente.
3. Studiul experimental al circumstanțelor și nivelului inițial de deținere a achizițiilor valorice pentru dezvoltarea gândirii independente ne-a permis să constatăm un număr semnificativ de studenți ce au demonstrat prevalența scorurilor medii și scăzute la dimensiunile investigate. Experiențele pedagogice privind dezvoltarea acestora denotă anumite carențe, în special în ceea ce privește crearea contextelor relevante pentru exersarea tipului de gândire menționat în situații autentice, fapt ce constituie un argument în favoarea necesității elaborării și

implementării unui Model pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative.

4. Fundamentarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative încorporat în constructul metodologic a stabilit o interconexiune sistemică între scop, dimensiunea conceptual-teoretică și cea instrumental-metodologică. Acest cadru integrează strategiile didactice axate pe dezvoltarea tipului dat de gândire cu contextele facile de exersare a acestuia, fiind orientat sinergic spre atingerea finalităților valorice asumate.
5. Validarea experimentală a Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative s-a realizat prin implementarea Constructului metodologic aferent. Această etapă a reunit, într-o manieră integratoare, principiile educației constructiviste și normele sau regulile derivate cu ansamblul contextelor facile de învățare, înglobând a priori situații de integrare simulate și autentice care au favorizat progresul evident al subiecților în manifestarea gândirii independente.

În ansamblu, cercetarea a confirmat ipoteza de bază potrivit căreia învățarea transformativă reprezintă o resursă valorică pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților. Prin implicarea activă a acestora în parcurgerea tuturor fazelor procesului transformativ și prin stimularea operațiilor, formelor, însușirilor gândirii și produselor, acest demers devine o configurație intelectuală solicitantă, generând progrese evidente și un rezultat sustenabil, capabil să răspundă provocărilor unei societăți moderne în continuă schimbare.

A fost demonstrată valoarea pedagogică a cercetării, a cărei *problemă științifică importantă soluționată* constă în fundamentarea teoretică și praxiologică a funcționalității modelului pedagogic prin implementarea constructului metodologic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative. Transpunerea în practică a acestui construct metodologic a contribuit direct la optimizarea procesului instructiv-educativ, consolidând dimensiunea reflexivă și autonomă a pregătirii academice a studenților.

Rezultatele atestate în actuala lucrare ne permit să propunem următoarele recomandări:

- *Pentru cadrele didactice universitare:*
1. Integrarea prevederilor paradigmei constructiviste, în special a teoriei învățării transformative, prin aplicarea strategiilor cognitive, compensatorii, afective, metacognitive și sociale în procesul didactic din mediul academic, în vederea stimulării și dezvoltării progresive a gândirii independente.
 2. Promovarea consecventă a strategiilor centrate pe student, destinate să stimuleze gândirea independentă, spiritul critic și luarea deciziilor autonome.

3. Monitorizarea studentului pe parcursul tuturor fazelor învățării transformative, atât în cadrul orelor de curs și orelor practice, cât și în activitățile de învățare autonomă.
4. Acordarea statutului de repere normative fundamentale principiilor educației constructiviste, în scopul asigurării progresului gândirii independente a studenților.
5. Adaptarea și implementarea modelului pedagogic încorporat în Constructul metodologic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative în cadrul altor cursuri/discipline universitare.

• *Pentru studenți:*

1. Cultivarea unei atitudini independente, reflexive și critice față de procesul de învățare, prin asumarea responsabilității pentru propriul progres cognitiv și atitudinal.
2. Valorificarea experiențelor anterioare ca resursă de învățare și implicarea activă în procese de autoevaluare și cooperare reflexivă.
3. Implicarea activă în parcurgerea etapizată a fazelor specifice învățării transformative, în vederea acumulării treptate a achizițiilor relevante pentru exersarea continuă a gândirii independente în activitatea de învățare.
4. Dezvoltarea capacității de autoformare și autotransformare prin valorificarea strategiilor cognitive, metacognitive, compensatorii, afective și sociale.

Limite ale cercetării și perspective ulterioare. Deși cercetarea actuală demonstrează eficacitatea modelului pedagogic încorporat în constructul metodologic, implementarea acestuia a vizat preponderent formabilii din ciclul I – licență, în contextul disciplinelor psihopedagogice. În acest sens, se conturează ca direcții prospective de dezvoltare: transpunerea constructului metodologic la nivelul altor domenii de formare profesională și la ciclul II – masterat; elaborarea unor module de formare profesională continuă pentru cadrele didactice universitare privind monitorizarea activității de învățare a studenților pe parcursul tuturor fazelor învățării transformative, în cadrul diferitelor discipline; realizarea unor cercetări longitudinale pentru evaluarea sustenabilității gândirii independente dezvoltate în contextul învățării transformative; investigarea impactului ÎT asupra GI în contextul digitalizării educației; analiza relației dintre gradul, precum și intențiile valorificării instrumentelor de inteligență artificială, pe de o parte, și nivelul dezvoltării gândirii independente a elevilor, respectiv a studenților.

BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. ALBU, M. Un nou instrument pentru evaluarea autonomiei personale la adolescenți. În: *Analele Institutului de Istorie „G. Bariț” din Cluj-Napoca. Tom. V.* Cluj Napoca: Series Humanistica, 2007, pp. 99-114.
2. ANTOCI, D., **REPEȘCO** (ARSENOV), G. Valori, convingeri și gândirea independentă în evoluție la tineri moderni. În: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective*. Chișinău: UST, 2019, pp. 11-15. ISBN 978-9975-76-285-4.
3. BOTNARI, V. Învățarea studenților ca proces: configurații actuale. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*. Chișinău: USM, 2018, nr. 9 (119), pp. 221-224. ISSN 1857-2103.
4. BOTNARI, V. Tranzițiile paradigmatică moderne în interpretarea relației învățare - dezvoltare la studenți. În: *Revista de studii interdisciplinare „C. Stere”*. Chișinău, 2018, pp. 53-63. ISSN 2457-5550.
5. BOTNARI, V., **REPEȘCO** (ARSENOV), G. Valențele învățării transformative în dezvoltarea gândirii independente la studenți. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice: Educație preșcolară și primară*. Chișinău: UST, 2019, pp. 33-39. ISBN 978-9975-76-269-4.
6. BOTNARI, V., **REPEȘCO**, G. Modelul pedagogic de dezvoltare a gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative. În: *Revista de știință, inovare, cultură și artă: Akademos*, nr. 1 (80). Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2026, pp. 173-180. ISSN 1857-0461. <https://doi.org/10.52673/18570461.26.1-80.21>.
7. BOTNARI, V., **REPEȘCO**, G. Perspective metodologice ale evaluării gândirii independente a studenților. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*. Chișinău: USM, 2022, nr. 9 (159), pp. 148-156. ISSN 1857-2103. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7408497>.
8. BOTNARI, V., **REPEȘCO**, G. Perspective neuropsihologice ale manifestării gândirii independente în contextul învățării transformative. În: *Valorificarea neuroștiințelor în dezvoltarea personală*. Chișinău: CEP UPSC, 2025, pp. 24-31. ISBN 978-9975-48-333-9.
9. BOTNARI, V., **REPEȘCO**, G. *Psihopedagogia centrată pe formabil*. Suport de curs. CEP: UPS „Ion Creangă” din Chișinău, 2024. 371 p. ISBN 978-9975-46-892-3.
10. BOTNARI, V., **REPEȘCO**, G. Valorile și gândirea independentă la tineri. În: *Materialele conferinței științifice a studenților*. Chișinău: Tipografia UST, 2020, pp. 31-40. ISBN 978-9975-76-309-7.
11. BOTNARI, V., STAH, D. Valențele învățării transformative în implementarea politicilor educaționale actuale ale Republicii Moldova. În: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*. Chișinău: AȘM, 2015, nr 1(36), pp. 58-62. ISSN 1857-0461.
12. BUZDUGAN, T. *Psihologia pe înțelesul tuturor*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007. 232 p. ISBN 978-973-30186-5.
13. FRANȚUZAN, L. Învățarea transformatoare – dimensiune a calității și eficienței procesului educațional la educația științifică (Biologie, Fizică, Chimie). În: *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*. Chișinău: IȘE, 2018, nr. 3 (109), pp. 44-47. ISSN 1810-6455.
14. GOLU, M. *Fundamentele psihologiei*. București: Editura Fundației România de Măine, 2007. 831 p. ISBN 978-973-725-857-1.
15. ILLERIS, K. (coord.) *Teorii contemporane ale învățării. Autori de referință*. București: Editura Trei, 2014. 429 p. ISBN 978-606-719-059-5.
16. NEACȘU, I. *Învățarea academică independentă. Ghid metodologic*. București: Ed. Universitară, 2006. 76 p. ISBN 973-737-192-5.
17. PAVEL, L. C. *Educația părinților ca învățare transformativă*. Teză de doctor în științe ale educației. Iași: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 2016. 327 p.
18. **REPEȘCO**, G. Aspecte metodologice ale dezvoltării gândirii independente în contextul învățării transformative. În: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective: Științe Exacte și ale Naturii și Didactica Științelor Exacte și ale Naturii*. Chișinău: UST, 2021, pp. 260-268. ISBN 978-9975-76-361-5.
19. **REPEȘCO**, G. Experiențe de valorificare a învățării transformative în școala superioară modernă. In: *Current Affairs and Perspectives in Psychological Research: International conference of applied psychology*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 403-408. ISBN 978-9975-159-99-9.
20. ȘOITU, L., PAVEL, L.C. Factori care susțin învățarea transformativă intergenerațională la părinți. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. 2016, nr. 9 (99), pp. 22-27. ISSN 1857-2103.
21. ZLATE, M. *Psihologia mecanismelor cognitive*. Iași: Polirom, 2004. 521 p. ISBN 973-683-278-3.

În limba engleză:

22. CRANTON, P., HOGGAN, C. Evaluating Transformative Learning. In: TAYLOR, E. W., CRANTON, P. (eds). *The Handbook of Transformative Learning: Theory, Research, and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass, 2012, pp. 520-535. ISBN 978-0470590720.
23. DIRKX, J. Engaging emotions in adult learning: A Jungian perspective on emotion and transformative learning. In: TAYLOR, E. W. *Teaching for change: Fostering transformative learning in the classroom*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2006, pp. 15-26.
24. GILBERT, I. *Independent thinking*. Crown House Publishing, 2013. 224 p. ISBN 9781781350799.
25. MEZIRROW, J. *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*. San Francisco: Jossey-Bass, 2000. 371 p. ISBN 0-7879-4845-4.
26. MEZIRROW, J., TAYLOR, E.W. *Transformative Learning in Practice: Insights from Community, Workplace, and Higher Education*. San Francisco: Jossey-Bass, 2009. 291 p. ISBN 978-0470-25790-6.
27. POTTER, B.A, ESTERN, M.J. *One step ahead: think for yourself, question authority*. Berkeley: Ronin Publishing, 2012. 200 p. ISBN 978-1579511623.
28. PRESLEY, S. Why is independent and critical thinking important? How can we encourage it? In: *Independent Thinking Review*. Oakland: Resources for independent thinking, 1998, vol. 1, nr. 1.
29. TARABEIH, M., BOLBOCEANU, A., GONȚA, V. *The Psychology of practical thinking among physicians and nurses*. Monograph. Mauritius: LAP Lambert Academic Publishing, 2020. 228 p. ISBN 978-620-0-50637-5.

Resurse electronice:

30. *Cadrul de referință al Curriculumului Național*. Chișinău: Ministerul Educației și Cercetării, 2025. 56 p. [citat 29.05.2026]. Disponibil: https://mec.gov.md/sites/default/files/crcn_aprobat.pdf
31. *Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova* [online]. Chișinău: Ministerul Educației și Cercetării [citat 20.10.2025]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/cadrul-national-al-calificarilor-2>
32. Codul educației al Republicii Moldova: nr. 152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 319-324, art. 634, pp. 23-45. [citat 04.10.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
33. COSTREIE, S. Despre gândirea independentă. În: *Dilema Veche* [online]. 2015 [citat 04.10.2025]. Disponibil: <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-gindirea-independenta-630251.html>
34. LOH, A. Raising independent thinking children. In: *Brainy-Child* [online]. 2012 [citat 20.08.2024]. Disponibil: <http://www.brainy-child.com/articles/independent-thinking-children.shtml>
35. MEZIRROW, J., MARSICK, V. *Education for perspective transformation: Women's reentry programs in community colleges* [online]. New York: Columbia University, Center for Adult Education, 1978. 63 p. [citat: 08.04.2023]. Disponibil: <https://eric.ed.gov/?id=ED166367>
36. *OECD Learning Compass 2030. A series of concept notes*. [online]. Paris: OECD Publishing, 2019 [citat 17.10.2025]. Disponibil: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/1-1-learning-compass/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf
37. POTTER, B. *How independent thinking are you?* [online]. [citat 30.09.2022]. Disponibil: <http://www.docpotter.com/thifor-test.html>
38. Regulamentul nr. 4/2023 privind cerințe prudențiale pentru băncile de dezvoltare: Art. 51-54. În: *Monitorul Oficial al României* [online]. 2023 [citat 20.09.2025]. Disponibil: <https://www.bidromania.eu/sites/default/files/2025-03/regulamentul-nr-4-2023-privind-cerinte-prudentiale-pentru-bancile-de-dezvoltare.pdf>
39. *Strategia de dezvoltare „Educația 2030” (pentru anii 2021-2030). Conceptul programului de implementare* [online]. Chișinău: MECC, 2020 [citat 31.01.2024]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/concept_strategie_program_de_implementare_educatia_2030.pdf
40. *Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”: Notă de concept* [online]. Chișinău: Guvernul Republicii Moldova, 2018 [citat 11.10.2019]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/nota_de_concept_viziunea_snd_2030.pdf
41. VOINEA, M. *Rolul învățării transformative în pregătirea specialiștilor din domeniul psihopedagogiei speciale* [online]. [citat 23.09.2025]. Disponibil: https://arced.ro/cered/2015/volum-conferinta/03_W3_M.Voinea_Rolul%20invatarii%20transformative.pdf
42. КАРЕЛИН, А. А. *Большая энциклопедия психологических тестов* [online]. Москва: Эксмо, 2007, c. 51 [citat 08.02.2022]. Disponibil: <https://studfile.net/preview/2261284/page:51/>

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Cărți de specialitate

1. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. *Psihopedagogia centrată pe formabil*. Suport de curs. CEP: UPS „Ion Creangă” din Chișinău, 2024. 371 p. ISBN 978-9975-46-892-3.

Articole în reviste științifice

în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC:

2. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Theoretical-praxiologial considerations regarding the development of independent thinking in students. In: *New research directions in pedagogy*. Krakow: „National Education Commission” University Publishing House in Krakow, Poland, 2023, pp. 47-55. ISBN 978-83-80-84-985-3. <https://doi.org/10.24917/9788380849853>.
3. GLAVAN, A., REPEȘCO, V., REPEȘCO, G. Integrated educational platforms in modern higher education. In: *Didactica Danubiensis*. Galati: Danubius University of Galati, Vol. 3 No. 1, 2023, pp. 93-101. ISSN: 2821-4374 Retrieved from <https://dj.univ-danubius.ro/index.php/DD/article/view/2476>.

în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (Categorie B):

4. REPEȘCO, G., GLAVAN, A. Dimensiuni psihologice ale învățării în etapa tinereții. În: *Univers pedagogic*, nr. 1 (73) 2022. Chișinău: IȘE, 2022, pp.56-60. ISSN 1811-5470. DOI: <https://doi.org/10.52387/1811-5470.2022.1.10>.
5. REPEȘCO, G. Învățarea transformativă - resursă valorică pentru exersarea gândirii independente a formabililor. În: *Acta et Commentationes, Sciences of Education*, nr. 2 (28), Chișinău, 2022, pp. 98-106. ISSN 1857-0623, E-ISSN 2587-3636. DOI: <https://doi.org/10.36120/2587-3636.v28i2.98-106>.
6. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Perspective metodologice ale evaluării gândirii independente a studenților. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, nr. 9 (159). Chișinău: USM, 2022, pp. 148-156. ISSN 1857-2103. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7408497>.
7. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Modelul pedagogic de dezvoltare a gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative. În: *Revista de știință, inovare, cultură și artă: Akademos*, nr. 1 (80). Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2026, pp. 173-180. ISSN 1857-0461. <https://doi.org/10.52673/18570461.26.1-80.21>.

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

8. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Intervenții strategice de autoexaminare a propriei cunoașteri. În: *Materialele simpozionului național cu participare internațională Kreatikon: Creativitate-Formare-Performanță” Creativitate și inovare – premise ale excelenței în educație”*. Ediția a XVIII-a. Iași: Universitatea „Petre Andrei”, 2023, pp. 28-34. ISSN 2068 – 1372.
9. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Reziliența în fața provocărilor noilor roluri: perspective asupra învățării transformative și dezvoltării personale. În: *Materialele simpozionului național cu participare internațională Kreatikon: Creativitate-Formare-Performanță” Creativitate și inovare – premise ale excelenței în educație”*. Ediția a XIX-a. Iași: Universitatea „Petre Andrei”, 2024, pp. 32-38. ISSN 2068 – 1372.
10. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Explorarea noilor roluri și acțiuni în procesul învățării transformative: abordare teoretico – praxiologică. În: *Materialele simpozionului național cu participare internațională Kreatikon: Creativitate-Formare-Performanță” Creativitate și inovare – premise ale excelenței în educație”*. Ediția a XX-a. Iași: Universitatea „Petre Andrei”, 2025, pp. 47-54. ISSN 2068 – 1372.
11. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Planificarea unei serii de acțiuni în procesul învățării transformative cu impact asupra evoluției gândirii independente. În: *Materialele simpozionului cu participare internațională Kreatikon: Creativitate-Formare-Performanță” Creativitate și inovare – premise ale excelenței în educație”*. Ediția a XXI-a. Iași: Universitatea „Petre Andrei”, 2026, pp. 65-70. ISSN 2068-1372.

în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

12. BOTNARI, V., REPEȘCO, G. Potențialul învățării transformative în dezvoltarea gândirii independente la adolescenți. În: *Materialele Conferinței Republicane a cadrelor didactice: Performanțele moderne ale personalității în devenire și perspectivele formării de calitate a actanților educaționali*. Vol. IV. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2020, pp. 47-54. ISBN 978-9975-76-301-1.

13. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Valorile și gândirea independentă la tineri. În: *Materialele Conferinței științifice a studenților*. Ediția a LXIX-a. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2020, pp.31-40. ISBN 978-9975-76-309-7.
14. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Impactul competenței digitale a cadrului didactic asupra eficienței creării contextelor de învățare transformativă. În: *Materialele conferinței naționale cu participare internațională Educația din perspectiva conceptului Clasa Viitorului*. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”: SC Garomont Studio SRL, Chișinău, 2020, pp. 239-249. ISBN 978-9975-3461-1-5.
15. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Tangențe și discrepanțe dintre gândirea independentă și alte tipuri de gândire. În: *Materialele Conferinței Republicane a cadrelor didactice: Secția 14. Pedagogia școlii superioare*, vol. V. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2021, pp. 214-219. ISBN 978-9975-76-322-6.
16. **REPEȘCO, G.** Mecanisme psihice ale gândirii independente. În: *Materialele Conferinței Republicane a cadrelor didactice: Secția 14. Pedagogia școlii superioare*, vol. V. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2021, pp. 259-270. ISBN 978-9975-76-322-6.
17. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Învățarea pertinentă în contextul pandemic. În: *Materialele Congresului Științific Internațional Moldo-Polono-Român. Secția: Științele educației în contextul provocărilor actuale*, vol. IV, nr.1, Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2021, pp. 161-172. ISBN 978-9975-76-341-7.
18. GLAVAN, A., **REPEȘCO (ARSENOV), G.** Reflecții psihologice asupra învățării eficiente la studenți. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale: Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane*, ediția I-a, vol. 2. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2021, pp. 175-191. ISBN 978-9975-76-347-9.
19. **REPEȘCO, G.** Aspecte metodologice ale dezvoltării gândirii independente în contextul învățării transformative. În: *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională „Învățământ superior: tradiții, valori, perspective”*. Chișinău, 2021, vol. I, pp. 260-268, ISBN 978-9975-76-361-5.
20. **REPEȘCO, G.** Pertinența strategiilor de monitorizare a diferitor tipuri de învățare în dezvoltarea gândirii independente la adolescenții din mediul academic. În: *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională „Educația în fața noilor provocări”*. Chișinău, 2021, vol. II, pp. 85-92, ISBN 978-9975-76-373-8.
21. GLAVAN, A., **REPEȘCO (ARSENOV), G.** Stiluri de învățare și dimensiuni ale psihoigienei mintale. În: *Materialele conferinței științifice internaționale: Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, ediția a II-a. Bălți, Republica Moldova, 2021. pp. 259-263. ISBN 978-9975-50-269-6.
22. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Motivația studenților pentru activitatea de învățare independentă. În: *Materialele conferinței naționale cu participare internațională: Conferința Republicană a cadrelor didactice*, vol. VI. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2022, pp. 175-182. ISBN 978-9975-76-387-5.
23. **REPEȘCO, G.** Experiențe de valorificare a învățării transformative în școala superioară modernă. In: *Proceedings of the 2nd International Conference of Applied Psychology „Current Affairs and Perspectives in Psychological Research”* Chisinau: Moldova State University, 2022, pp. 403-408. ISBN 978-9975-159-99-9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7360921>
24. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Incitațiile dilemei dezorientative. În: *Materialele conferinței științifice internaționale „Știință și educație: noi abordări și perspective”*. Chișinău: UPSC, 2023, seria XXV, volumul 1: Psihologie, pp. 167-172. ISBN 978-9975-46-773-5.
25. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Evaluarea critică a propriilor viziuni: abordări teoretice și aplicații practice. În: *Materialele conferinței științifice internaționale „Învățământul superior: tradiții, valori, perspective”*. Chișinău: UPSC, 2023, pp. 36-48. ISBN 978-9975-46-816-9.
26. **REPEȘCO, G.** Firescul insatisfacției de sine în procesul învățării transformative. În: *Materialele conferinței științifice internaționale „Știință, Educație, Cultură” dedicată aniversării a 33-a a Universității de Stat din Comrat*. Comrat: USC, 2024, pp. 155-159. ISBN 978-9975-83-296-0.
27. BOTNARI, V., **REPEȘCO, G.** Perspective neuropsihologice ale manifestării gândirii independente în contextul învățării transformative. În: *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională „Valorificarea neuroștiințelor în dezvoltarea personală”*. Chișinău: CEP UPSC, 2025, pp. 24-31. ISBN 978-9975-48-333-9.

ADNOTARE

Repeșco Gabriela, „Dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative”, teză de doctor în științe ale educației. Chișinău, 2026.

Structura tezei. Teza este constituită din: adnotări în limbile română și engleză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 165 de titluri, 33 de anexe, 136 de pagini de text de bază, 20 de tabele, 17 figuri. Rezultatele obținute au fost publicate în 27 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: gândire, gândire independentă, gânditor independent, învățare, învățare transformativă, fazele învățării transformative, paradigmă constructivistă, studenți.

Domeniul de studiu: 5. Științe sociale și economice. 53 Științe ale educației.

Scopul cercetării constă în fundamentarea, elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative.

Obiectivele cercetării: 1) fundamentarea esenței tipului de gândire independentă; 2) delimitarea valențelor învățării transformative în dezvoltarea gândirii independente a studenților în devenire profesională; 3) constatarea contextelor și a nivelului inițial al deținerii gândirii independente de către studenți; 4) elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative prin implementarea constructului metodologic aferent; 5) deducerea concluziilor și elaborarea recomandărilor.

Noutatea și originalitatea științifică sunt susținute de: precizarea și stabilirea genezei conceptelor de gândire independentă și învățare transformativă; identificarea și analiza teoriilor, abordărilor și orientărilor științifice în scopul conceptualizării tipului de gândire independentă; determinarea și fundamentarea principiilor educației constructiviste necesare pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților; argumentarea și elaborarea indicatorilor de performanță/calitate pentru evaluarea progresului GI; demonstrarea eficacității valențelor învățării transformative, transpuse în Modelul pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contexte de învățare transformativă, elaborat și validat experimental prin implementarea constructului metodologic aferent.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante: determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale dezvoltării gândirii independente prin integralizarea teoriilor pedagogice și elaborarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative, fapt ce a contribuit la eficientizarea pregătirii studenților în devenire profesională.

Semnificația teoretică a cercetării constă în argumentarea teoretică a conceptelor de gândire independentă și învățare transformativă; fundamentarea și elaborarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative; determinarea sistemului de principii (al priorității construcției „cunoașterii”; al autonomiei și individualizării; al învățării experiențiale și contextuale; al învățării prin colaborare), implicit a condițiilor psihopedagogice de dezvoltare a gândirii independente a studenților.

Valoarea aplicativă a cercetării s-a materializat în elaborarea și validarea Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative încorporat în constructul metodologic, care s-a dovedit a fi eficient în dezvoltarea gândirii independente a studenților. Totodată, a fost elaborată o serie de criterii referențiale pentru evaluarea progresului gândirii independente în baza structurii funcționale a gândirii. Un alt aspect aplicativ constă în adaptarea, elaborarea și validarea instrumentelor de diagnosticare a gândirii independente. Cercetarea realizată a demonstrat că toate componentele structurale ale Modelului pedagogic pentru dezvoltarea gândirii independente a studenților în contextul învățării transformative pot fi cu succes aplicate la ciclul I – licență, inclusiv în cadrul cursului universitar „Psihopedagogie centrată pe formabil”.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin activitatea didactică în cadrul Universității de Stat din Tiraspol, actualmente UPS „Ion Creangă” din Chișinău prin intermediul publicațiilor și comunicărilor științifice la seminarele metodologice, congrese, simpozioane, conferințe naționale și internaționale, mese rotunde și workshop-uri. Cercetarea experimentală s-a desfășurat în cadrul UST și a continuat la UPS „Ion Creangă” din Chișinău, în anii de studii 2020-2024, eșantionul experimental a fost constituit din 132 de studenți de la facultățile de Biologie și Chimie, FMTI, Științe ale Educației, Psihologie și Psihopedagogie Specială (care au format ulterior GE și GC) și 42 de cadre didactice universitare, implicate exclusiv în etapa de constatare.

ANNOTATION

Repeșco Gabriela, “Development of students' independent thinking in the context of transformative learning”, PhD thesis in Educational Sciences. Chisinau, 2026.

Structure of the doctoral thesis. The thesis comprises: annotations in Romanian and English, an introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography of 165 titles, 33 appendices, spanning 136 pages of core text, including 20 tables and 17 figures. The research findings were published in 27 scientific papers.

Keywords: thinking, independent thinking, independent thinker, learning, transformative learning, phases of transformative learning, constructivist paradigm, students.

Field of study: 5. Social and Economic Sciences. 53. Education Sciences.

The purpose of our research consists in substantiating, developing, and experimentally validating the Pedagogical Model for the development of students' independent thinking in the context of transformative learning.

Research objectives: 1) substantiating the essence of independent thinking as a specific type of thinking; 2) delimiting the valences of transformative learning in developing the independent thinking of pre-service students; 3) ascertaining the contexts and baseline levels of students' independent thinking; 4) developing and experimentally validating the Pedagogical Model for fostering students' independent thinking in the context of transformative learning through the implementation of the related methodological construct; 5) drawing conclusions and formulating practical recommendations.

Scientific novelty and originality are supported by: clarifying and establishing the genesis of the concepts of independent thinking and transformative learning; identifying and analyzing scientific theories, approaches, and orientations to conceptualize independent thinking; determining and substantiating the principles of constructivist education necessary for developing students' independent thinking; justifying and developing performance and quality indicators for evaluating the progress of independent thinking; and demonstrating the effectiveness of transformative learning valences transposed into the Pedagogical Model for developing students' independent thinking in transformative learning contexts, elaborated and experimentally validated through the implementation of the corresponding methodological construct.

Research findings contributing to the solution of the important scientific problem: determining the theoretical and methodological foundations for the development of independent thinking through the integration of pedagogical theories, and elaborating the Pedagogical Model for fostering students' independent thinking in the context of transformative learning, thereby enhancing the effectiveness of students' pre-service professional preparation.

The theoretical significance of the research consists in: theoretically justifying the concepts of independent thinking and transformative learning; substantiating and elaborating the Pedagogical Model for developing students' independent thinking in the context of transformative learning; determining the system of principles (priority of constructing “knowledge”, autonomy and individualization, experiential and contextual learning, collaborative learning), as well as identifying the psychopedagogical conditions required for fostering students' independent thinking.

The practical value of the research materialized in: developing and validating the Pedagogical Model for developing students' independent thinking in the context of transformative learning embedded in the Methodological Construct, which demonstrated its efficacy in fostering students' independent thinking. Concurrently, a set of referential criteria for evaluating the progress of independent thinking based on the functional structure of cognition was formulated. An additional applicative contribution lies in adapting, elaborating, and validating diagnostic tools for independent thinking. The research confirmed that all structural components of the PM DITTL can be successfully implemented in Cycle I – Bachelor's degree, including within the university course “*Learner-Centered Psychopedagogy*”.

Implementation of scientific results: was carried out through instructional activities at Tiraspol State University, currently “Ion Creangă” State Pedagogical University of Chișinău, via publications and scientific communications at methodological seminars, congresses, symposia, national and international conferences, roundtables, and workshops. The experimental research was conducted at TSU and continued at SPU “Ion Creangă” in Chișinău during the 2020–2024 academic years; the experimental sample comprised 132 students from the faculties of Biology and Chemistry; Physics, Mathematics and Information Technologies; Educational Sciences; Psychology and Special Psychopedagogy (who subsequently formed the experimental group and the control group), as well as 42 university faculty members, involved exclusively in the fact-finding (preliminary) stage.

REPEȘCO GABRIELA

**DEZVOLTAREA GÂNDIRII INDEPENDENTE A STUDENȚILOR ÎN
CONTEXTUL ÎNVĂȚĂRII TRANSFORMATIVE**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 22.09.2026
Hârtie offset. Tipar offset.
Coli de tipar: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 20 ex.
Comanda nr. ...

Tipografia „Pulsul Pieței”, str. Gh. Iablocikin, 5
Chișinău, MD-2069